

มงคลที่ ๘ สิปปญจ : มีศิลปะ

พระมหาจิตติภัทร อจลฺมโ
(ป.ธ.๕,พ.ม.,พธ.ม.,Ph.D)

สิปปญจ

การมีศิลปะ

ศิลปศาสตร์   ทุกอย่าง   ควรเรียนรู้
จำจากครู   สั่งสม   ให้มากหลาย
ศึกษาไว้   เลี้ยงตัว   กันอดตาย
การมุ่งหมาย   ใฝ่รู้   ก่อมงคล^๕

มงคลข้อที่ ๘ นี้ ทรงสั่งสอนให้ใส่ใจในความเป็นผู้มีศิลปะ การมีศิลปะ หมายถึง ความฉลาดหรือความสามารถในกิจการหรือในเรื่องนั้น ๆ อย่างฉลาด ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ คำว่า สิปปะ เป็นภาษาบาลี ซึ่งตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศิลปะ ดังนั้น เพื่อความเข้าใจตรงกัน จึงจะใช้คำว่า ศิลปะ แทน คำว่า สิปปะในภาษาบาลี พระอรรถกถาจารย์ผู้รจนามงคลที่ป็นี้ได้อรรถาธิบายว่า

“สิปปิ นาม อนาคาริยาคาริยวเสน ทูวิธ หตถโกสสล” ซึ่งแปลว่า ศิลปะ และศิลปะ ได้แก่ ความเป็นผู้ฉลาดในหัตถกรรมสองประเภทคือ

๑.ศิลปะของบรรพชิต

^๕ ธรรมโกศาจารย์,พระ, มงคลชีวิต,(พิมพ์โดย ธรรมสภา ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

ความเป็นผู้มีศิลปะสำหรับบรรพชิตนั้นพระพุทธเจ้าทรงยกย่องสรรเสริญพระอานนท์ว่าเป็นผู้มีศิลปะ ดังปรากฏในวินย ๕/๓๔๕/๑๔๘-๙ มหาจุฬาทศปิฎก ๒๕๐๐ ว่า

พระพุทธเจ้าทอดพระเนตรเห็นคันทาของชาวมครเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีคันทาคันในระหว่างจึงตรัสกับพระอานนท์ว่า อานนท์ เธอจะทำจิวรให้มีรูปเหมือนคันทาของชาวมครนี้ได้หรือไม่ พระอานนท์กราบทูลรับ และได้ทำจิวรที่มีรูปร่างเหมือนคันทาของชาวมครแล้วนำไปทูลถวายให้พระพุทธองค์ทรงทอดพระเนตร พระพุทธเจ้าครั้นได้ทรงทอดพระเนตรแล้ว ทรงตรัสชมเชยพระอานนท์ในท่ามกลางสงฆ์ว่า อานนท์เป็นคนฉลาด มีปัญญา รู้ซึ่งถึงถ้อยคำที่เรากล่าวแต่โดยย่อได้อย่างพิสดาร^๖

๒. ศิลปะของคฤหัสถ์

ความเป็นผู้มีศิลปะสำหรับคฤหัสถ์ตามที่ปรากฏในสลิปกถาแห่งธรรมนิตี ๑๘ ประการคือ..

๑. วิชาฟังเสียงคน เสียงสัตว์	๒. วิชาเข้าใจระเบียบ
๓. วิชาคำนวณ	๔. วิชาการช่าง
๕. วิชาแบบแผนราชการ	๖. วิชาการค้า
๗. วิชาระบำ	๘. วิชากายบริหาร
๙. วิชาสำแดงเพลงธนู	๑๐. วิชารู้เล่ห์กลอุบาย
๑๑. วิชาโบราณคดี	๑๒. วิชาการแพทย์
๑๓. วิชากาพย์ตำนาน	๑๔. วิชาดาราศาสตร์
๑๕. วิชาพิชัยสงคราม	๑๖. วิชาการพูด
๑๗. วิชา رایมนต์	๑๘. วิชาไวยากรณ์

ความเป็นผู้ฉลาดในงานหัตถกรรม มีความสำคัญ เพราะความเจริญรุ่งเรืองของโลก ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความเจริญทางศิลปะ ศิลปะยิ่งเจริญมากขึ้นเพียงใด โลกก็เจริญขึ้นเพียงนั้น พึงเห็นได้ในสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นในปัจจุบัน

ตามมติทางพระพุทธศาสนา กล่าวได้ว่า ศิลปะมีอยู่ในบุคคลใด และบุคคลนั้นรู้จักนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ผู้มีศิลปะนั้น จึงชื่อว่าเป็นผู้มีมงคล

---

^๖ พระมหาจิตติภัทร อจลธมโม, การศึกษาบทบาทของพระอานนท์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, วิทยานิพนธ์, พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘